

Fororð

Á vári 2011 heitti ein arbeiðsbólkur á Urd Johannesen, verkætlanarleiðara í Norðurlandahúsinum um at koma við einum uppleggi til eitt uppskot um mentanarpolitikk, sum arbeiðsbólkurin skuldi orða vegna Eysturkommunu. Stígur kom í arbeiðið at gera uppskotið m.a. vegna kommunuvalið árið eftir, og harumframt varð kommunan eftir valið skipað øðrvísi enn frammanundan, soleiðis at skilja, at mentamálaráðið vóru skipað undir einari mentanarnevnd og ikki eins og áður undir trivnaðarnevndini. Limirnir í mentanarnevndini tóku nú tóttin upp eftir arbeiðsbólkin, og um ársskiftið 2013/14 varð heitt á Urd Johannesen um at ráðgeva og samskipa tilgongdina at orða ein mentanarpolitikk fyri Eysturkommunu, og ein avtala kom í lag í mars 2014. Í mentanarnevndini eru Hanna Jensen, forkvinna, Hjalti Dalheim og Emma Rasmussen. Í sambandi við arbeiðið hevur kommunustjórin, Erik Lervig, eisini verið við í tilgongdini.

Í avtaluni stendur m.a. at:

"Mentanarpolitikkurin skal innihalda eina orðaða visjón fyri mentanarøkið í Eysturkommunu og eina missión, sum greitt lýsir tað, ið ein ynskir at fáa burtur úr mentanarpolitikkinum", og

"Mentanarpolitikkurin tekur støði í einari kortlegging av mentanarøkinum. [...] Í einari samskiptisligari tilgongd lýsir mentanarpolitikkurin tey øki innan mentan og list, sum Eysturkommuna ynskir at raðfesta og brúka orku uppá í mun til rakstur, tænastr, stuðul v.m."

Fyri at fáa eitt so gott innlit í mentanarøkið sum til ber, hava fundir verið hildnir við feløg, stovnar og einstaklingar, sum dagliga skipa fyri og mynda mentanarliga virksema og frálæruna í kommununi. Lagt varð til brots við fyrsta fundi 5. februar og hildið var á fram við regluligum fundarvirksema inntil fyrst í mai, og eftir hetta hevur arbeiðið snúð seg um at orða visjón, missión, stevnumið, og mál við støði í tí kunning, sum samskiptið við áðurnevndu feløg, stovnar og einstaklingar hevur veitt nevdini.

Mentanarnevndin ynskir at nýta høvið til at takka øllum teim mongu feløgum, einstaklingum, stovnum, virkjum og heimildarfólku annars innan mentanarøkið, ið hava givið sær stundir til at veita kunning og íblástur til henda mentanarpolitikk.

Mentanarnevndin:

Hanna Jensen, forkvinna

Hjalti Dalheim

Emma Rasmussen

Erik Lervig, Kommunustjóri

Urd Johannesen, verkætlanarleiðari

Eysturkommuna

Í 2006 var ein fólkaatkvøða um at leggja Leirvíkar og Gøtu kommunu saman, og hon vísti, at ein meirluti var fyri samanlegging. Hetta var byrjanin til eina tilgongd, og 1. januar 2009 lögdu Leirvíkar kommuna og Gøtu kommuna saman í eina eind undir heitinum Eysturkommuna. Eysturkommuna fevnir um bygdinar Leirvík, Norðragøtu, við Gøtugjógv, Syðrugøtu og undir Gøtueiði. Síðani 2011 hevur íbúgvaratalið verið støðugt vaksandi, og pr. 1 januar 2014 eru 1963 íbúgvar í Eysturkommunu.

Samanleggingin hevur hepnast væl sambært úrslitunum av Nøgdsemiskanningini hjá Lóður (2011), sum vísir, at yvir 70% av borgarunum eru nøgdir við samanleggingina. Avbjóðingin við einari kommunusamanlegging er ikki bert at fáa eina felags kommunufyrisiting at virka væl; størsta avbjóðingin er at fáa borgararnar at kenna seg heima í nýggju eindini og at skapa eina felagskenslu fyri øllum bústaðarøkinum.

Áðrenn kommunurnar formliga lögdu saman, høvdu tey bæði fót bóltfeløgini, LÍF og GÍ, kasta saman í eitt felag undir heitinum Víkingur, og nýggja felagið hevur eisini gjørt sítt til at skapa ein felags samleika fyri alt økið. Ein annar týðningarmikil liður í kommunalu samansjóðingini hevur verið samskipanin av fólkskúlanum. Síðani skúlabyrjan í august 2010 hevur innskúlingin (0.-3. flokkur) haft innivist í Leirvíkar skúla, meðan miðskúlin (4.-7. flokkur) hevur hildið til í Gøtu skúla við Gøtugjógv. Næmingatalið er tilsamans uml. 250 og uml. 30 næmingar eru í hvørjum árgangi. Framhaldsdeildin (8.-10. flokkur) heldur til í Fuglafjarðar skúla. Hóast nakað av ónøgd stóðst av samskipanini, einamest vegna væntandi kunning (sbrt. Báðumegin Fjallið, verkætlan hjá Granskingardeplinum 2011) so tykist semja verða um, at avgerðin at skipa skúlarnar í hesar eindir hevur havt fleiri fyrimunir enn vansar við sær.

Í sambandi við skúlasamskipanina varð ein bussleið, Eysturleiðin, sett á stovn, hvørs høvuðsendamál er skúlabarnaflutningurin í kommununi, men harumframt er leiðin eisini ein góð tænasta fyri allar borgarar sum heild. Leiðin er ókeypis og koyrir eina ferð um tíman frá kl. 07.00 til 21.00.

Kommunan hevur eisini, sum partur av einari miðvísari samansjóðing, arbeitt við at seta orð á tey kjarnuvirðir, ið mett verða lýsa hana á besta hátt. Hesi virðir eru: savnandi, framsøkin, opin & vinarlig.

Meðan nøkur av átøkunum at samansjóða borgarar í Eysturkommunu hava verið politiskt motiverað, so eru onnur meira fólkslig og mentanarlig samstørv framd uttan íblanding frá kommunala myndugleikanum. Eitt dømi um hetta er kórið Eystanljóð, sum hevur verið virkið síðani 1987 og hevur sangarar úr flestu bygdunum í kommununi.

Nýggja býráðshúsið í Eysturkommunu er partur av eini framtíðarætlan um at skapa eitt nýtt miðstaðarøki við handlum og øðrum tænaðueindum við Oyruna í Norðragøtu. Tað er lokali artkitekturin Ósbjørn Jacobsen og hansara fyritøka, sum hava sniðgivið alt økið og koma at standa fyri byggingini. Hetta er enn ein liður í ætlanini í Eysturkommunu framhaldandi at samskipa karmarnar og menna tænaðurnar til borgararnar.

Mentan og mentanarpolitikkur

Í breiðastu merking er mentan allastaðni, og hon er ein týðandi partur av okkara gerandisdegi, um vit geva henni ans ella ikki. Mentanin er bæði fólkslig og eliter, innkluderandi og ekskluderandi, nýhugsandi og afturlítandi. Mentan hevur ørgrynnu av eginleikum og kann skapa trivnað, tilknýti, samanhald, stoltleika, tolsemi, nýhugsan, menning, samskipti, sjónligheit, framburð, og hon kann fáa eitt bústaðarøki at blóma, um hon fær góðar sømdir. Hóast ivamál er um, hvønn týdningmentan hevur fyri, um fólk flyta til eitt ávíst øki ella ikki, so er tað neyvan nakar, ið kann ímynda sær ein gerandisdag uttan tey virðir, ið mentanarligt virksesemi hevur á likam og sál.

Mentanarøkið í kommunalu fyrisitingini fevnir um virksesemi innan ítrótt, skótar, listaliga og handaliga frálæru, luttøku og upplivingar, søvn, bygningar, stovnar, listafólk, áhugafeløg, ferðavinnu, tilboð til ung sum eldri, umframt trúarlív, sum tó ikki er ítøkiligur partur av hesum mentanarpolitikki. Hartil eru skúlamál heldur ikki beinleiðis undir mentanarøkinum, tó at virksesemi og íløgur kunnu verða knýtt at tí, sum mentamálanevndin arbeiðir við.

Ein politikkur, uttan mun til um hann snýr seg um mentan ella onnur virkisøkir, fevnir um eina visjón og nøkur stevnumið, sum lýsa hugsjónina handan politikkin. Hesin mentanarpolitikkurin fyri Eysturkommunu fevnir harumframt um eitt úrval av nøkrum ávísimum økjum, sum kommunan í einum ávísimum tíðarskeiðið metir hevur týdning at raðfesta frammalaga. Mentanarpolitikkurin er eitt grundarlag og stýringsamboð fyri at røkka teim málum, sum entanarnevndin hevur sett sær fyri at fremja við útgangsstøði í orðaðu missiúnini og visjónini.

Fyri meginpartin av borgarunum í kommununi nýtist ein mentanarpolitikkur ikki at merkja broytingar í gerandisdegnum, men hann eigur at geva opinleika og størri innlit í, hvørji mál, kommunalu politikkararnir alment hava lovað at raðfesta og arbeiða við. Samstundis er tað eisini ein áheitan á borgarar í Eysturkommunu um at taka lut og verða virknir fyri saman við kommununi at gera Eysturkommunu til ein kveikjandi stað at búgva.

Tað skal eisini nevast, at hóast ávís øki innan mentanina verða raðfest fremri í eitt ávíst tíðarskeið, so ber tað ikki í sær, at alt annað, sum Mentanarnevndin varðar av, fer at liggja í dvala ella fellur í órøkt. Tað merkir hinvegin, at hesi økir liggja í einari góðari og tryggari legu og fáa tí somu raðfesting sum áður.

Tað er áhugavert og viðkomandi at nevna nakrar ábendingar í Nøgdsemiskanningini, sum Lóður gjørdu í november 2011. Meginparturin av borgarunum, sum svaraðu¹, siga, at mentan hevur stóran týdning, men at tey ikki eru nøgd við tað útboð, ið er í Eysturkommunu. Um hugt verður at svarmøguleikum, halda 70%, at góðir

¹ Spurnarbløð vóru send út til uml. 600 borgarar, 15 ár og eldri, og av hesum komu svar aftur frá 60%

møguleikar eru innan ítrótt og rørslu, meðan bert 46% meta, at tilboðið av mentanarligum upplivingum er nóg gott.

Ein annar áhugaverdur og viðkomandi spurningur er, hvørji økir borgarin heldur, at kommunan eigur at raðfesta fíggjarliga. Yvir helmingurin heldur, at kommunan eigur at seta meira av til tilboð fyri børn og ung. Hesi tilboð kunnu ikki beinleiðis sigast at vera knýtt at mentan, men tað er væl hugsandi, at mentanartilboðini eru stórir partur av hesum. Eisini verður nevnt, at 38% ynskja eina hægri raðfesting av mentanarligum tiltøkum og umstøðum.

Samanborið við eitt annað økið, ítróttina, sum mentanarnevndin í Eysturkommunu eisini varðar av, so eru tað 29%, sum meta, at ítróttur og frítíðarumstøður eiga at vera raðfest fremri. Onnur 40% halda eisini, at fríðkan av kommununi eigur at verða raðfest fremri.

Hóast ymiskt kann verða broytt, síðani kanningin varð gjørd, so gevur hon tó eina greiða ábending á, at rúmd er fyri menning og betri umstøðum innan mentanarøkið í Eysturkommunu, umframt at hon eisini gevur bygdaráðnum eina greiða heimild til at raðfesta mentan hægri.

Kjarnuvirðir

Sum áður nevnt hevur ein táttur í samanleggingini verið at finna fram til tey kjarnuvirði, sum kommunan ynskir skulu mynda kommununa. Eysturkommuna hevur 3 høvuðskjarnuvirðir:

SAVNANDI – Eysturkommuna savnar allar borgarar í Leirvík, Norðragøtu, Gøtugjógv, Syðrugøtu og Gøtueiði í eina felags eind, og umvent, so ynskja vit at allir borgarar savnast saman um Eysturkommunu. Vit eru ikki bert gøtufólk og leirvíkingar. Vit eru eisini borgarar í Eysturkommunu, knýttir saman við einum sterkum og elligomlum bandi, ið leingi hevur verið knýtt bygdanna millum, og í hesum felags samleika sanna vit, at saman kunnu vit enn meira.

FRAMSØKIN – Eysturkommuna er framburðarfús. Vøkstur og framgongd eru okkara ambitión, og í einum heimi og samfelagi í framhaldandi menning ganga vit undan. Rótfest í tí arvi, sum okkara forfedrar hava latið okkum, og opin fyri nýhugsan, hyggja vit frameftir. Vit síggja møguleikar heldur enn forðingar. Vit arbeiða altíð við tí í huga, at okkara eftirkomarar eisini skulu njóta gott av tí, vit í dag fremja í verki.

OPIN OG VINARLIG – Eysturkommuna er altíð opin og vinarlig móttvegis borgarum og gestum. Borgarin skal kenna seg væl, tá hann setur kommununi stevnu. Eysturkommuna er til fyri borgaran. Eisini eru vit opin og vinarlig fyri nýggjum hugskotum og at hoyra frá borgaranum. Men ikki minst so er Eysturkommuna innbjóðandi móttvegis nýggjum samstørvum uttan mun til um tað er kommunalt, vinnuligt, mentanarligt o.s.fr. Í Eysturkommunu eru øll vælkomin.

Í tilgongdini at orða ein mentanarpolitikk eru hesi kjarnuvirði eisini havd í huga fyri at tryggja, at samanhangur er millum virðini og ta visjón og ta missiÓN, sum verða orðaðar fyri mentanarpolitikk. Tey bæði hugtøkini, ið nevndin síðani hevur valt at arbeiða út frá, eru hesi:

FJÁLG & FRAMSØKIN

„Fjálq“ er eitt rúmsátt hugtak og kann sigast vera ein samanseting av tveimum av høvuðsvirðunum, sum Eysturkommuna hevur frammanundan: „savnandi“ og „opin & vinarlig“. At siga, at Eysturkommuna er fjálq ber í sær, at hon tekur støði í eysturbúgvum og trivnaði teirra, at hon hevur teir í huga, tá ið hon raðfestir, tekur teir við upp á ráð í sínum ætlanum og fær teir at kenna seg hoyrðar.

At Eysturkommuna er framsøkin er eyðsýnt bæði fyri tey, ið búgva í kommununi og fyri onnur, ið eygleiða uttanífrá. At vera framsøkin er ein av stóru styrkjunum í Eysturkommunu, og at hava váðafúsar íverksetar í kommununi hevur stóran týdning fyri framburð og virksemlu í kommununi. Men tað gevur eisini mentarnevndini dirvi

og eggjar til at taka nøkur týðningarmikil tøk saman við teim virknu mentanarstovnum og einstaklingum, sum virka í kommununi.

At hava framsøknar samstarvsfelagar førir við sær, at kommunan sum heild kann vera ein aktivur og positivur viðleikari, heldur enn bara sjálv at seta átøk í verk, sum ikki eru grundfest hjá lokalum íognarum.

Missiúnin fyri Eysturkommunu í mun til mentanarpolitikkinn lýsir interna og langtíðar endamálið við tí virksemini, sum kommunan fremur og er sostatt hennara virkisgrundarlag.

MISSION

Vit vilja bróta slóð fyri dygdargóðum mentanarligum virksemini, ið fjálgar og fjøltáttar gerandisdagin hjá eysturbúgvum og ger Eysturkommunu til ein blómandi bústað

Missiúnin tekur støði í „vit“ og signalerar harvið, at kommunan ynskir tætt samstarv við virknar viðleikarar og íognarar, og saman við teimum vera framsøkin í mun til tey átøk, ið skulu fremjast. Grundarlagið undir allari missiúnini er, at fjølbroytt tilboð skulu standa eysturbúgvum í boði, so sum móguleikar at fáa frálæru og kunna uppliva og vera ein partur av mentanartilboðum, sum stimbra og stuðla undir kensluna av felagsskapi og tilknýti. At bróta slóð vísir á, at her er talan um átøk, sum seta krøv til dirvi og nýhugsan, og at kommunan hevur ynski um at ganga á odda, ikki bert innan kommunumark, men eisini í mun til aðrar kommunur. At siga, at virkseimið skal vera dygdargott, kann kanska tykjast óneyðugt, tí tað er eitt litað orð, sum inniheldur nógvar ymiskar tulkningar, men kommunan ynskir við hesum at signalera, at hon hevur eina meining um, hvat er dygdargott, og at hon eisini tekur sær rætt til at raðfesta út frá hesum metingarstøði.

VISJÓN

Eysturkommuna er ein kveikjandi mentanarmiðdepil, har hugskot birtast, talent nørast og loysnir mennast

Ynskið hjá Eysturkommunu er at vera ein mentanarmiðdepil, ikki bert fyri borgarar í Eysturkommunu, men eisini fyri borgarar uttan fyri kommunu- og landamark. Ein miðdepil signalerar eina atdráttarmegi og eina miðsavnan av eftirspurdum tilboðum, og við hugtakinum „kveikjandi“ verður dentur lagdur á, at tilboðini veita teimum íblástur, ið ynskja at fáa frálæru og at brúka síni skapandi evni, teimum, ið ynskja at luttaka og samvirka, og teimum, ið ynskja at uppliva. Í visjónini verður lagt upp til, at kommunan er opin fyri hugskotum, ið birtast á grasrótastøði, og ynskir at skapa tí

lokala evnaríka ungdóminum. Kommunan ynskir at menna loysnir og verða ein góður viðleikari og harvið flyta seg í mun til tíð og rák.

MENTANARPOLITISK STEVNUMIÐ

Ein visjón kann ikki standa einsamøll sum trygd fyri, at mentanarpolitisk mál verða framd. Visjónin lýsir sum áður nevnt eina yvirskipaða framtíðar ynskistøðu og kann sigast at vera tann leiðarstjørna, ið navigerað verður eftir. Í einum mentanarpolitikki fyri Eysturkommunu mugu nøkur ítøkilig stevnumið orðast, sum taka støði í yvirskipaðu visjónini og lýsa hugsjónina handan mentanarpolitikkinn. Stevnumiðini kunnu í stuttum sigast at vera grundarsteinurin undir tilverurættinum hjá mentanarnevndini og skal kunna tryggja, at arbeið verður út frá einum hugsjónarligum endamáli. Mentanarnevndin hevur í hesi tilgongd orðað 5 mentanarpolitisk stevnumið.

Mentanarnevndin vil arbeiða fyri at:

- 1) børn og ung í Eysturkommunu fáa avbjóðingar, ið stimbra og menna teirra skapandi evni
- 2) einstaklingar og familjur, listafólk, sjálvboðnir ella yrkisligir fyriskiparar, luttakarar og áskoðarar fáa lut í fjøltáttaða mentanarvirkseminum
- 3) skapa rásarúm og karmar fyri nýhugsan og dygdargóðum loysnum innan ymisk listaøkir í samstarvi við framsøknar og virknar íognarar
- 4) skapa størri vitan og virðing fyri felags søgu og mentanararvi og fjálga um tey økir, ið eru serstøk
- 5) gluggin út í útheimin er opin og kveikir hugin til mentanarskifti millum einstaklingar, feløg, bólkar, vinabýir og altjóða netverk.

MÁL

Málini, sum mentanarnevndin ítøkiliga ynskir at seta á breddan og hevur sett sær fyri at arbeiða við tey næstu 3 árinum kunnu bólkast í 4 høvuðsøkir: Fígging, Stuðulsskipan, Menning av listaøkjum og Samskifti.

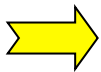
Fígging

Í høvuðsheitum snýr fígging seg um at víðka um fíggjarkarmarnar og økja um játtanina, sum mentanarøkið fær í árligu kommunalu fíggjarlógini. Eysturkommuna er ikki ein av teim kommunum, ið brúkar mest orku og játtan til mentan og frítíð, um ein hyggur at hagtølunum, sum kommunurnar lata inn til Hagstovuna, og tó liggur hon heilt ovarliga á listanum. Tað skal eisini nevast, at tað er torført at samanbera tøluni, tí tað er sera ymiskt, hvat kommunurnar taka við, eins og tøluni fyri mentan og frítíð ikki geva tað fullkomnu myndina av mentanarøkinum sum heild. Sum áður nevnt í sambandi við Nøgdsemiskanningina, tykist ein fólkslig heimild vera millum borgarar í Eysturkommunu at raðfesta mentan hægri fíggjarliga. Í 2014 eru 8,5% av samlaðu

fíggarætlanini oyramerkt til økið "mentan & frítíð". Mentanarnevndin ynskir, at hesin prosentpartur verður øktur til 10%.

Í sambandi við nýbygging av skúlanum í Leirvík samtykti Eysturkommuna, at 1% av byggikostnaðinum skuldi brúkast til listprýði av skúlanum. Hetta ynskir mentanarnevndin at halda fast við, tá ið tað snýr seg um nýbygging, sum kommunan setir í verk. Heilt ítøkiligt eigur nýggja býráðshúsið eisini at brúka 1% av kostnaðinum til listprýðing.

Málið við eina hægri játtan snýr seg ikki um at verða tann kommunan, ið hevur størstu mentanarjáttanina í Føroyum. Málið snýr seg um at tryggja menning og støðugar karmar fyri nakrar av týðandi mentanarstovnunum og -feløgum í Eysturkommunu, sum eru berandi fyri virkseimi í økinum. Við at koma beinleiðis á fíggarætlanina verður hesum stovnum ella feløgum tryggjað eina árliga játtan, ið ikki er knýtt at teim stuðulsjáttanum, sum mentanarnevndin á hvørjum ári skal deila sundur í smærri upphæddir. Tónleikaøkið er eitt av økjunum, ið hevur brúk fyri einari játtan, ið kann tryggja støðugt og mennandi virkseimi.

Tilmæli:

- ✓ 10 % av samlaðu fíggarætlanini til mentan og frítíð
- ✓ 1% av kostnaðinum av ný- ella umbygging hjá kommununi til listprýðing
- ✓ Úrvaldir stovnar beinleiðis á fíggarætlanina

Stuðulsskipan

Eysturkommuna hevur eina stuðulsskipan, "Stuðul til frítíðarvirkseimi", við einari játtan á knappar 300.000 kr árliga. Stuðlað verður eftir umsókn einaferð um árið við freist 1. apríl, og stuðulsjáttanin hevur nakrar leiðreglur, sum játtað verður eftir. Umsóknirnar verða viðgjørðar í mentanarnevndini, og um stuðulsupphæddin er yvir 25.000 kr, verður umsóknin lögð fyri alt býráðið. Stuðulsøkini fevna um húsastuðul, rakstrarstuðul, samstarvsvitjanir, skúlanæmingar og fløgur og útgávur. Stuðulin hevur sostatt til endamáls at tryggja raksturin hjá stovnum og feløgum og hartil at strimbra til samstarv og sambond millum borgarar í Eysturkommunu og útheimin, og her er einamest talan um skúlaflokkar, ítróttarbólkar ella tónleikabólkar. Tá ið tað snýr seg um bóka- og fløguútgávur, snýr stuðulin seg um keyp av ávísari nøgd av bóka- og fløguútgávum.

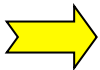
Mentanarnevndin hevur sett sær sum mál at dagføra reglugerðina fyri stuðulsveitingarnar og bæði gera hana meira rúmliga og neyvari, umframt at hava tvey umsóknarumfør heldur enn bert tað eina. Nógv av virkseminum koyrir eins og skúlarnir frá august/september til mai/juni, og tískil er ein freist í apríl eitt sindur torfør at hava við at gera hjá umsøkjarunum. Kommunan kann í eitt ávíst tíðarskeið velja sær ávís kjarnuøkir, ið kunnu verða við til at seta gongd í og kveikja virkseimi, sum kommunan raðfestir. Tað kann t.d. verða tiltøk fyri børn og ung ella fyri tey

eldru, ella tað kann verða ein ávís listagrein, ið kommunan ynskir at raðfesta í eitt avmarkað tíðarskeið.

Eitt annað mál er at seta í verk ein annan stuðulsgrunn ella mentanarleyp, sum í størri mun leggur seg eftir at stuðla tíðaravmarkaðum og einstøkum tiltøkum heldur enn rakstri. Málið er at fáa samstarv við vinnufyrirøkur í Eysturkommunu, sum saman við kommununi seta pening av til grunnin eftir krónu til krónu prinsippinum. Tað hevur í nógv ár verið eitt rák aðrastaðnis í heiminum, at fíggjarliga sterkar fyrirøkur síggja tað sum sína sosialu skyldu og uppgávu at geva part av lønseminum aftur til lokaløkið. Hetta verður ikki gjørt bert av filantropiskum orsøkum, men hevur eisini eitt sera stórt jaligt signalvirði fyri fyrirøkuna. Størri altjóða fyrirøkur hava t.d. talentsponsorering ella stuðulsskipanir við heilt greiðum endamáli at menna ávís økir.

Eysturkommuna hevur fleiri pengasterkar fyrirøkur, sum eisini stuðla bæði innan mentan og ítrótt, men við at kasta saman og gera ein felags grunn við umboðum frá kommunu, vinnu og møguligari serfrøði kundu ávís økir fingið eina munagóða íløgu, hvørs ringar høvdu spreitt seg djúpri og longri enn til bert økið sjálvt.

Tilmæli:

- ✓ dagføring av leiðreglum og mannagongdum fyri verandi stuðulsjáttan
- ✓ 2 umsóknarfreistir um árið
- ✓ skipa ein stuðulsgrunn / mentanarleyp saman við vinnufyrirøkum í Eysturkommunu fyri at gera nøkur stór felags átøk

Menning av listaøkjum

Tað er eingin ivi um, at tónleikurin og sjónleikurin eru tey økir, ið savnar størsta virkseimið í Eysturkommunu, meðan aðrar listagreinar ikki eru so sjónligar. Um eitt listaøkið stendur sterkt ella veikt veldst sjálvsagt um fortreytir, karmar og ta drívmeði og ognarkenslu, ið býr aftanfyri. Bæði tónleikur og sjónleikur hoyra heima undir "palllist", sum náttúrliga involverar fleiri luttakarar í samanspæli og krevur áskoðarafjöld til tað, ið tey bera fram á palli. Øðrvísi er við t.d. bókmentum og visuelli list, sum í størri mun verður framd av einstaklingum, og hvørs framleiðsla er ein bók, eitt yrkingasavn ella ein málningur, sum ikki krevur eina felags fjøldaruppliving.

Hóast ein kann siga, at tónleikurin og sjónleikurin í Eysturkommunu í stóran mun mynda mentanarlíga virkseimið í kommununi, so hevur tað týðning, at tær ætlanir, sum samognararnir hava, verða tiknar við í eina kommunala heildarætlan fyri at skapa betri fortreytir og áhaldandi menning innan hesi økir.

Hugsjón & samskipan

Børn og ung verða stimbrað og ment og fáa innlit í síni skapandi evnir úr nógvum ymiskum heraðshornum: heima við hús, saman við vinum og familju, á alnótini og í

miðlunum, í skúlanum o.s.fr. Skipað frítíðarfrálæra innan skapandi lærugreinar verður bjóðað fram í Tónlistaskúlanum og í kvøldskúlanum. Frálæran tykist knýtt at hvørjar lærarakreftir eru tøkar og bjóða seg fram, heldur enn at einari og hugsjónarligari ætlan fyri frítíðarfrálæruna. Ein størri samskipan og áhaldandi hugsjónarligt samskipti millum partarnar eigur at fara fram fyri at tryggja, at útboðið er fjøltáttað og eftirspurt.

List í skúlanum

Fólkaskúlin gevur børnum innlit og frálæru til teirra skapandi evnir í lærugreinina "handaverk og list". Fólkaskúlin og innihald í honum hoyra undir Mentamálaráðið og er ikki eitt heimildarøki hjá mentanarnevndini, men tó eru ávís økir, ið kommunan kann hava ávirkan á. Listaleyfurnar, sum er ein samstarvsverkætlan millum Mentamálaráðið, kommunurnar og Norðurlandahúsið, bjóðar fram dygdargóðar listaupplivingar innan skúlagátt, har børnini viðhvørt eru áskoðarar og viðhvørt eru luttakarar. Skipanin er ókeypiss fyri skúlarnar, men kommunan rindar eitt gjald pr. íbúgva til skipanina. Á leið 6 framførslur hava verið í skúlunum í Eysturkommunu seinastu árinum. Mentanarnevndin fær javnan fyrispurningar frá lokalum listafólki um at framføra ella gera verkætlanir saman við skúlabørnum í kommununi, og tí er áhugavert at kanna nærri, hvussu slík tilboð kunnu skipast og samskipast fyri at menna sambandið millum lokal listafólk og skúlabørn og skapa góðar ímyndir og upplivingar.

Tónlistaskúlin

Mentanarnevndin ynskir at arbeiða við at fáa eina framtíðartryggjaða loysn fyri Tónlistaskúlan. Tónlistaskúlin er partvís kommunalur, og kommunan varðar av teim fysisku karmunum, ið skúlin hevur. Karmarnir, sum teir eru í dag, eru ikki nøktandi, og skúlanum tørvar at verða grundfestur sum ein skúli. Framtíðarloysnin skal finnast í einari tilgongd og í samráð við avvarðandi partar.

G! festivalurin & Tónleikamiðstøð

Kommunan hevur í nógv ár stuðlað G!festivalinum við reiðum peningi umframt við at gera økið klárt og øðrum tænaðum, sum náttúrliga eru í kommunala virkisøkinum. Stuðulin eigur at endurskoðast í mun til tann tørvi, sum festivalurin hevur. Virðið, ið festivalurin hevur fyri Eysturkommunu, kann neyvan gerast upp í krónum og oyrum. Tað snýr seg ikki bert um øll tey mongu sjálvbodnu - einstaklingar og feløg - sum fylkjast um festivalin og geva sítt íkast, tað snýr seg eisini um ta myndina, sum verður skapað og varpað út um Eysturkommunu her heima og í útlandum. Og tað snýr seg eisini um tað peningarenslið, ið fer fram á festivalinum og skapar inntøkur til lokalar fyrirkur. Mentamálannevndin hevur áhuga í at framtíðartryggja festivalin í samráð við fyriskipararnar.

Í lýtuni verður arbeitt við eini ætlan at gera eina tónleikamiðstøð í Syðrugøtu. Tað er eitt lokalt áhugafelag við nevndarlimum úr felagnum Grót og G! festivalinum, sum hevur tikið stig til ætlanina at gera eitt gamalt fjós um til eina tónleikamiðstøð, sum skal vera karmur um konsertir, frálæru, venjingar- og upptøkuhøli o.a. Ein slík tónleikamiðstøð kann verða enn ein liður í at menna tónlistina í Eysturkommunu, og fyri ungar tónlistaspírar kann ein slík miðstøð gerast týðandi liður í teirra tónlistaleið.

Mentanarnevndin er í regluligum samskipti við nevdina fyri at fylgja við gongdini og ynskir at verða viðleikari, tá ið henda áhugaverda ætlan er búgvín.

Bókmentaøkið

Ávísir spírar eru at hóma innan bókmentaøkið. Mentanarnevndin metir stórt potentiali liggja í rithøvunda- og frásøguvirkseminum og í øllum teim søgum, sagnum og sangum, sum liggja í kommunalu skattakistuni. Mælt verður tí til at seta skjøtil á eina verkætlan, sum hevur til endamáls at savna søguliga tilfarið saman, soleiðis at tað kann verða atkomuligt og brúkast aktivt og gerast livandi í mannamunni og innan skúlagátt. Møguleikar fyri at gera eina listaíbúð ella hús til t.d. rithøvundar at búgva og virka í má kannast. Harumframt kann viðkomandi bókmentanarligt skeið- og verkstovuvirksemi fyri ymiskar aldursbólkar knýttast at rithøvundavitjanini, sum kann gera sítt til vitanarbýti og umskifti. Bókasøvnini í kommununi eiga at spæla ein aktivan leiklut í menningini á bókmentaøkinum.

Myndlist

Einasta veruliga myndlistasavnið í Eysturkommunu er í Bába- og listasavninum í Leirvík og fevnir um málningar eftir Jóannisi Kristiansen og Sámali Toftanes úr Leirvík. Men plásstrot er, um ein skal hugsa um samtíðarlistina, sum ikki hevur nakran sýnisglugga ella karm at virka í. Myndlistafólk eru í kommununi, sum eru virkin, og hesi eru eitt ótroytt virði í mun til samvirkan og frálæru fyri onnur í kommununi. Ein tørvsmeting eigur at verða gjørd fyri at kanna, hvussu kommunan á besta hátt kann stuðla undir eina menning innan myndlistaøkið. Tað er nærliggjandi, at Eysturkommuna í sambandi við nýbygging av býráðshúsinum umhugsar at knýta eitthvørt livandi mentanarligt virksemi til húsið, soleiðis at borgarin fær eitt annað og meira persónligt tilknýtið til húsið enn bara reina kommunala fyrising.

Leiklist

Eisini innan leiklistaøkið eru ymiskar ætlanir lagdar fram fyri at menna karmarnar. Talan er m.a. um eina útbygging av Losjuni, soleiðis at karmarnir kunnu standa mát við tær ambitiúnir, ið eru innan leiklistina. Nevndin fyri Losjuna hevur eina byggjætlan klára, men ymiskir trupulleikar eru av ognarviðurskiftunum. Mentamálannevndin ynskir at menna leiklistaumhvørvið saman við viðkomandi samstarvspørtunum og vil mæla til at fáa eina fasta upphædd til Losjuna á fíggjarætlanina fyri at tryggja støðugt virksemi. Hartil eigur tað at standa Losjuni í boðið at søkja um stuðul til leiklistalig átøk úr teim stuðulsskipanum, sum kommunan varðar av.

Ítrótt

Tað tykist verða semja um, at ítróttarøkið, her serliga fótboldturin, liggur í einari góðari og tryggari legu, og at fleiri kommunalar íløgur hava verið gjørdar innan fótboldsøkið seinastu árin. Víkingur hevur eina vælvirkandi ungdómsdeild, sum arbeiðir við at menna breiddina heldur enn elituna, og stórir loyalitetur er millum tey ungu. Innan aðrar ítróttagreinar sum t.d. fimleik, svimjing og hondbólt luttaka borgarar í Eysturkommunu í feløgum hjá øðrum kommunum. Hetta tykist verða ein tíðarinnar gongd ella rák, at smærri eindir fella burtur ella verða lagdar saman í størri eindir, og at tey ungu, ið ikki finna ítróttaligar avbjóðingar í teirra kommunu, leita til onnur feløg

í øðrum kommunum. Henda gongdin sæst eisini innan framhaldsdeildina í fólkaskúlanum, har fleiri skúlar nú bjóða fram serligar breytir innan ítrótt og list. Men so leingi øll framhaldsdeildin hjá Eysturkommunu heldur til í Fuglafjarðar skúla, er hetta ikki viðkomandi fyri kommunalu skúlarnar.

Mentanararvur / savnsøkið

Tað finst neyvan nakar gamal býlingur í Føroyum, sum er eins væl varðveittur og býlingurin í Norðragøtu, ið fevnir um Blásastovu, Glyvra Hanusar Hús, Hoyggjhusið, Kirkjuna, Jákupsstovu, Tróndargrund og Ísakshús, umframt eitt neyst, ein sluppunga og standmyndina av Trónða í Gøtu. Tað er Gøtu Fornminnisfelag, sum eigur ognirnar, tó at kirkjan hoyrir undir stiftið. Umframt hesar ognir eigur Fornminnissavnið ørgrynnu av savnslutum, harav meginparturin ikki er sýndur fram fyri almenninginum vegna plásstrot. Eisini er trot á tryggum goymsluhølum til varðveitslu av savnslutum. Alt økið er skipað undir Bygdasavnslógini, sum Mentamálaráðið varðar av og veitir rakstrar- og íløgustuðul til.

Mentamálanevndin sær stórar menningarmøguleikar í býlinginum, bæði í mun til fríðkan av økinum, soleiðis at tað fær eina meira upprunakenda útsjónd og í mun til tað virksemi, sum kann knýttast til býlingin. Frásagnir av mannamunni er ein táttur og ein siður, sum áður hevur verið einasti háttur at varðveita okkara mentanarv, og hóast vit í dag næstan hava mist henda førleika at fortelja søgur og siga frá, so er hetta ein førleiki, ið vinnur fram aftur. Søgur, sangir og frásagnir av mannamunni er ein felagsnevniari fyri alt mentanararvsøkið, og tá ið hugsað verður um, at hesin býlingur at kalla er vøggan til Føroyingasøgu, so tykjast móguleikarnir stórir fyri at gera eitt áhugavert og livandi savnsumhvørvið, sum kann hugtaka allar aldursbólkar, einstaklingar, skúlaflokkar, vinnulívsbólkar, ráðstevnur, ferðafólk o.s.fr.

Í løtuni verður seinasta hond lögð á ein ferðavinnufaldara, sum m.a. tekur støði í felags søguni í Eysturkommunu og hevur smærri lýsingar og myndir av søguligum hendingum, bygningum og persónum, sum ferðafólk hava áhuga í. Mentan og ferðavinna hava fleiri økir, sum umskarast, og hava felags áhugamál, og tí hevur tað týdning, at samskiptið millum partarnar á økinum er støðugt. Júst eitt økið sum býlingurin í Norðragøtu kann fáa ein ómetaliga stóran týdning fyri ferðavinnuna, ikki bara í kommununi, men í øllum Føroyum.

Mentamálanevndin mælir tí til, at ein langtíðar verkætlan og felags visjón fyri býlingin og tað virksemið, ið kann knýttast til býlingin, verður orðað saman við øllum avvarðandi pørtum. Tað hevur týdning eisini at knýta Toftanes, Gamlaskúla, Bønhúsoft í Leirvík aftur at verkætlanini fyri at gera eina heildarætlan fyri alt savnsøkið í kommununi.

Tilmæli:

- ✓ Fáa eina hugsjónarlíga og samskipaða ætlan fyri frítíðarfrálærana
- ✓ Tónlistaskúlin fáa eina framtíðartryggjaða loysn
- ✓ Menna sambandið millum lokal listafólk og skúlabørn
- ✓ G! festivalurin raðfestast hægri og á figgjarlógina

- ✓ Savna søguligt tilfar saman fyri at gera tað alment atkomuligt
- ✓ Listabúðstað fyri rithøvundar o.o. listafólk
- ✓ Skapa betri karmar fyri samtíðarlistina
- ✓ Losjan/leiklist fasta upphædd í fíggjarlógini
- ✓ Felags visjón og langtíðarætlan fyri bygðasavnsøkið í Norðragøtu og Leirvík

Samskipti

Samskipti er eitt av lyklaorðunum til skilagóða menning og framburð. Í hvønn mun Eysturkommuna skal vera proaktiv og av sínum eintingum seta tiltøk í verk ella skal vera reaktiv og viðleikari hjá virknum íognum, er treytað av tí samskipti, sum fer fram millum partarnar.

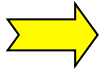
Tað liggur stórt virði í teim førleikum og royndum, sum listafólk, fyriskiparar, stovnsleiðarar, áhugafeløg o.o. dagliga ogna sær, og tí ynskir kommunan at skipa ein tættari dialog við hesi, soleiðis at kommunan kann verða ein betri og meira progressivur viðleikari.

Borgarin hevur í dag ørgrynnu av samskiptispallum, har hann kann heinta sær vitan og kunning, og tað kann tykjast møtimikið, at fáa eitt gott og vælvirkandi samskipti í lag við allar borgarar. Tey eldru, ið ikki eru so kring á teldu, hava kanska trupult við at fóta sær í nýggju samskiptistólunum, og hartil er ein vandi altíð í tí meira passivu kunningini, sum er t.d. á eini heimasíðu. Tað er eingin eyðsýnd loysn fyri, hvussu ein best samskiptir við borgaran, og ein kann vera rímiliga vísur í, at um ein skal samskipta við øll, so mugu ymisk amboð brúkast.

Mentanarøkið er eitt stórt, livandi og umskiftiligt øki, sum fevnir um nógvar borgarar, og sum nógvir borgarar hava meiningar um og hugskot til. Sæð í ljósinum av tí skipan, sum kommunalir politikkarar arbeiða undir, tykist skilabesta loysnin at skipa eitt starv og seta ein persón í hálva ella fulla tíð. Viðkomandi persónur skal virka sum samskipari og millumlið millum borgarar í Eysturkommunu og mentamálanevndina og skal lofta teim bóltum, sum koma frá mentanarøkinum og skal kasta bóltar út, sum mentamáladeildin ynskir at vanda við borgararnar. Hóast fundir og annað andlit-til-andlits virksemi kann vera tíðarkrevjandi og møtimikið, so er eingin ivi í, at ein beinleiðis dialogur er ein hin besti samskiptishátturinn við borgaran, tí tá er eitt andlit sett á móttakaran ella avsendaran, og møguleiki er fyri størri fatan og semjusøkjan. Ein samskipari úthýsir tó ikki samskiptisamboðum so sum heimasíðu, chat, teldupost, brævaskifti o.ø. meira passivum samskiptishættum.

Tað kann hugsast, at hetta nýggja virkisøkið verður partur av nýggja býráðshúsinum, soleiðis at skilja, at samskiparin heldur til har og hevur ásettar tíðir, har viðkomandi er tøk/ur til beinleiðis samskipti við borgaran. Samskiparin skal harumframt, sum tað liggur í heitinum, samskipa alt mentanarøkið í mun til kunning og marknaðarføring av tiltøkum til borgaran og skal eisini tryggja, at ynskir, hugskot og meiningar verða beindar á rætta stað á skjótan og skilagóðan hátt. Samskiparin skal eisini standa á

odda fyri t.d. verkstovum, verkætlanum og tiltøkum, ið mentamálanevndin varir av. Lyklavirkisøkið hjá samskiparanum er at gera sítt til, at tey mál og tær ætlanir, ið mentamálanevndin hevur sett sær fyri, verða framd í verki saman við viðkomandi ørtum. Tað kann eisini hugsast, at viðkomandi persónur, ið verður settur í starv, fær ferðavinnu sum virkisøki eisini sum eitt slag av kunning til ferðafólk, ið vitja í Eysturkommunu.

Tilmæli:

- ✓ opið og regluligt samskipti við partarnar á mentanarøkinum (umvegis heimasíðu, chat, fundir, verkstovur o.a.)
- ✓ seta ein samskipara, sum kann lofta hugskotum og seta tiltøk og ætlanir í verk, og sum tryggja eitt livandi og semjusøkjandi samskipti við borgarar í Eysturkommunu og ferðafólk.

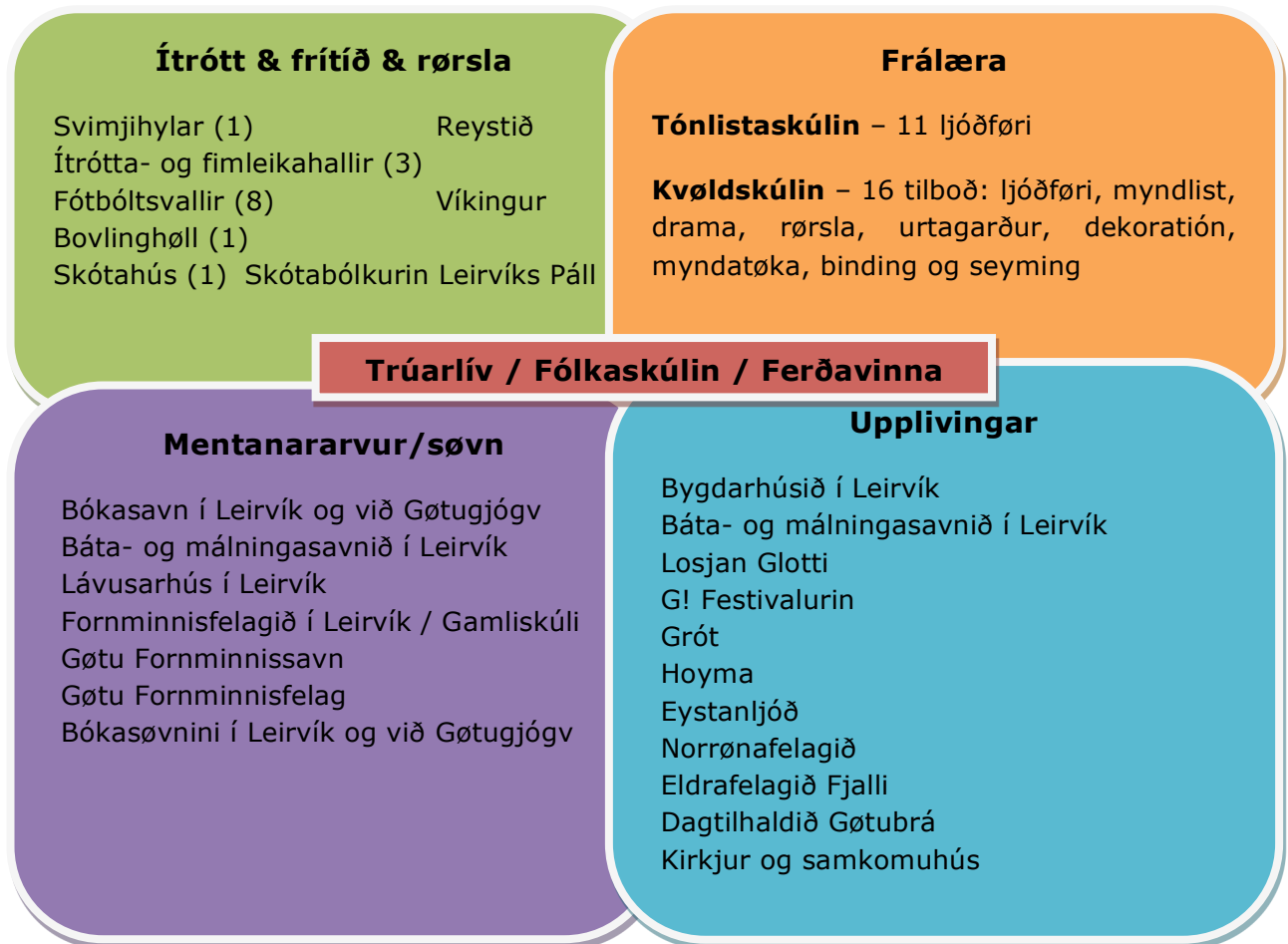
Eftirmæli

Í hesum mentanarpolitikki hevur mentanarnevndin gjørt eina tilmælisætlan við 18 ítøkiligum málum, sum hon ynskir at seta á breddan. Tey eru sett upp í tí raðfylgju, sum yvirskriftirnar sipa til, og har er eingin raðfesting gjørd í mun til, hvat mál eigur at fáa størst ans, og heldur ikki er nøkur tíðarfesting sett á enn. Í politiska arbeiðnum ferein samráðing fram tá ið mál skulu viðgerast og vigast, og tað er ikki nøkur sjálffylgja, at tað ber á mál við øllum teim ætlanum, sum mentanarnevndin hevur sett sær fyri at arbeiða við. Hvørt einstakt mál hevur fleiri íógnarar og viðleikarar, sum skulu hoyrast og hava møguleika at siga sína hugsan, tí um ein ætlan skal hepnast, skal hon eisini verða grundfest hjá lokalu íógnarunum.

Mentamálanevndin metir tó, at góðar grundgevingar bera langt. Fyri hvørt einstakt av hesum 18 málunum eru góðar grundgevingar. Við hesum í huga fer mentamálanevndin við opnum sinni og semjusøkjandi hugburði til virka fyri at fremja hesi mál og stevna móti móti høvuðsendamálinum, sum er at bróta slóð fyri dygdargóðum mentanarligum virksemi, ið fjálgar og fjøltáttar gerandisdagin hjá eysturbúgvum og ger Eysturkommunu til ein blómandi bústað.

Kortlegging

Í vánhálvuni 2014 hava fundir verið hildnir við 15 ymisk feløg, stovnar og einstaklingar, ið mynda mentanarliga virkseimi í Eysturkommunu. Umstøður hava ikki verið til at hitta øll feløg og allar einstaklingar, og tó er teirra virkseimi og týðningur fyri mentanarlívið í kommununi ikki minni virt fyri tað. Niðanfyri sæst eitt yvirlit, sum lýsir virkseimið.

Mynd 1: Yvirlit yvir mentanarlig tilboð og virkseimi í Eysturkommunu 2014

Um hugt verður at mentanarliga virkseminum, sum Eysturkommuna hevur at bjóða sínum borgarum, so tykjast tilboðini liggja í einari rímliga fastari legu. Hóast Nøgðsemiskanningin frá 2011 vísir, at borgarin eftirlýsir fleiri upplivingar innan mentanarøkið, so er torført at siga, júst hvat fyri upplivingar borgarin ynskir uttan at kanna tað nærri.

Upplivingar & frálæra

Verður hugt at árliga virkseminum, so eru mentanarligu upplivingarnar í kommununi í høvuðsheitinum knýttar til tónleik:

G!festivalurin	juli	70 framførslur (2014)
Hoyma	november	20 framførslur (2013)
Grót í Tøting og Losjuni	alt árið	20-24 konsertir um árið
Tónlistaskúlin	jól / vár	2 størri framførslur umframt fleiri minni
Eystanljóð	jól / vár	2 konsertir umframt minni framførslur
Summartónar	juni-august	2 framførslur (2014)
Monica Stauss Joensen	jólakonsert	klassisk næmingakonsert

Runt roknað eru einar 120 regluligar tónleikaframførslur um árið í Eysturkommunu, harav meira enn helmingurin er knýttur at G!festivalinum miðskeiðis í juli. Aftur at hesum koma so tær framførslur, sum t.d. føroysk ella útlendsk kór hava í kirkjum ella samkomuhúsum í Eysturkommunu. Nevnast skal eisini, at innan samkomurnar í kommununi eru eisini fleiri onnur kór, m.a. eitt ungdómskór, ið nýliga vann eina altjóða ungdómskapping.

Tá ið tað snýr seg um frálæru innan tónlist, so bjóðar Tónlistaskúlin frálæru í 11 ymiskum ljóðførum og kvøldskúlin hevur somuleiðis frálæru í 3 ljóðførum. Ávís sangfrálæra fer eisini fram í kórinum Eystanljóð, har sanglærari er knýttur til av og á.

Innan leiklist verður frálæra givin í drama á Kvøldskúlanum, og harumframt hevur tað verið fastur táttur hjá Losjuni í Gøtu at hava eina sjónleikaframførslu um árið, t.d. Kyndilsmessuteiti, Gøtukabarettin o.a. skemt. Í 2012 var framførsla av Sponsku flugu og Systrarnar á Kinn vóru á skránni í 2013. Í ár var serliga nógv gjørt burturúr, tá ið sangleikurin Olivur varð framførdur.

Innan handaliga og visuella list er tað kvøldskúlin, sum stendur fyri frálæruni, og talan er um maskinbinding, kreativa seyming, myndlist, talgilda myndatøku og dekoratió. Kvøldskúlin hevur eina árliga framsýning, har úrslitini av frálæruni verða sýnd fram. Bátasavnið í Leirvík hevur eina umfatandi framsýning av myndum eftir málararnar Jóannis Kristiansen og Sámal Toftanes, sum báðir eru úr Leirvík. Tey, ið sita heima og virka innan handaligt arbeiði, hava móguleika at sýna fram og selja í Lávusarhúsið í Leirvík alt árið, umframt at eitt serligt sölúatak er í Glyvra Hanusarhúsið mánaðarskiftið november-desember.

Í Losjuni í Gøtu verður skipað fyri dansi hvørt fríggjakvøld, har útvarpssendingin hjá Elisi Poulsen "Upp á tá" leggur lunnar undir tónleikin. Eisini er føroyskur barnadansur í vetrarhálvuni í Losjuni.

Í juni á hvørjum ári verður árligi Pisufundurin skipaður á Gøtusandi við upplestri og sangi, og hóast hann fyrst og fremst er fyri pisurnar og teirra avvarðandi, so er her talan um eina mentanarliga hugnaløtu, sum savnar nógv borgarar í Eysturkommunu.

Aðrar listagreinar so sum bókmentir og dansur eru ikki umboðaðar sum fastir tættir í frálæru ella uppliving. Tó eru tvey bókasøvn eru í kommununi, sum bæði fyrst og fremst eru tengd at skúlunum við Gøtugjógv og Leirvík, men tó hava nakrar tímar um vikuna, har almenningurin hevur atgongd til søvnini. Sigast skal eisini, at á G!festivalinum verður skipað fyri bókmentatiltaki og harumframt eisini filmsýningum, og í ár var eisini skipað fyri sjónleiki.

Luttøka / ítriv

Frítíðarvirksemið fyri børn og ung fevnir um fótbólt, svimjing, skótar, tónleik, drama, og myndlist. Um áhugi er fyri øðrum ítrótti ella listagreinum hava nøkur valt at fara luttaka í øðrum kommunum, her kann nevast, at fimleikafelagið FOK, sum var í kommununi, nú hevur iðkarar í t.d. Runavík ella Fuglafirði ístaðin.

Virksemið hjá Víkingi snýr seg ikki bert um fótbólt, men felagið ger eisini sítt til sosiala samveru og samkomur í kommununi so sum Víkingadagar síðst í juni mánað. Harumframt eru eisini árlegu veitslurnar, sum savna stóran hóp á hvørjum ári at feira fótbóltsárið. Eisini eru sera nógv fólk knýtt at sjálvboðna arbeiðnum, sum fer fram og sum hevur eitt met virði á 3 mill. kr. um árið.

Mentanarlaga virksemið, sum beinleiðis vendir sær til tey eldru í kommununi, fevnir um tey tiltøk, ið Eldrafelagið Fjallið í Leirvík og Dagtilhaldið Gøtubrá skipa fyri, umframt at nøkur av tilboðnum hjá kvøldskúlanum eisini venda sær til tey eldru. Tey eldru, ið eru meira byrg og sjálvbjargin hava eisini sítt netverk, sum ikki er knýtt at kommunalu skipanini, men eru privat initiativ, og her kunnu nevast Torvalds kaffi í Norðagøtu og Lugarið í Leirvík, har menn hittast hvønn dag at fáa sær ein kaffimunn og práta um leyst og fast.

Mentanararvur / søvn

Í Eysturkommunu eru nógv søvn, ið hoyra undir økið mentanararvur. Her er talan um eitt umfatandi søguligt savn av bátum, málningum, fornminnum, søguligum lutum o.ø. forkunnugum savnslutum, ið eru sýndir fram ella í varðveitslu í Bátasavninum og Gamlaskúla í Leirvík og í ognunum hjá Gøtu Fornminnissavni. Savnið í Gøtu er opið fyri almenninginum frá 15. mai til 15. september, frá 14-16 fýra dagar um vikuna, og annars eftir avtalu. Bata- og listasavnið í Leirvík hevur eisini opið frá mai til september, allar gerandisdagar kl. 10.00-12.00, og annars eftir avtalu. Søvnini verða eisini brúkt til annað virksemi sum t.d. fundir, móttøkur og skúlavitjanir. Í summarmánaðunum eru tað nógv ferðafólk, bæði bólkar og einstaklingar, ið vitjað savnið í Gøtu. Bata- og málningasavnið í Leirvík hevur síðani byrjanina av 2014 verið leigað út til kommunufyrisingina, tó so at almenningurin framvegis hevur atgongd til savnið. Savnið hevur eitt flygil og verður eisini javnan brúkt til smærri konsertir.

Listafólk

Mentanarpolitikkurin og tær mentanarupplivingar, ið eru í einari kommunu, eru ikki bert knýttar at teimum, ið fáa frálæru, taka lut ella uppliva tiltøkini. Listafólkini, ið búgva í kommununi eru avgjørt eisini ein týðandi bólkur, sum hevir ávirkan á, hvat slag av virksemini er í økinum. Verður leitað eitt sindur longur aftur í søguna hjá Eysturkommuni, so hava persónar sum t.d. listamálarin Jóannis Kristiansen og yrkjarin Havna-Jákup havt týðning fyri mentanararvin, ið borgarar í Eysturkommunu í dag kunnu verða stoltir av. Síðst í 1990 kom verulig ferð á tónlistaumhvørvið í Gøtu, tá ið felagið Grót varð stovnað við tí endamáli at skapa karmar fyri tónlistaligt virksemini í økinum. Losjan í Gøtu var "vøggan", og burtur úr henni spruttu nógvar tónlistanøvn, sum í dag myndað eitt litríkt blómtyssi av tónleikarum. Burtur úr stóru rúgvuni kunnu nevast Eivør Pálsdóttir, Høgni Lisberg, Benjamin Petersen, Petur Pólson, Ólavur Jákupsson, Knút Háberg Eysturstein, Pætur Zachariassen o.fl. Úr sama kveikjandi umhvørvinum eru eisini listafólk innan aðrar listagreinar, so sum Tummas Jákup Thomsen, myndlistamaður, Ósbjørn Jacobsen, arkitektur, og Sámal Jákup Jákupsson, tónleik & film, Torfinnur Jákupsson, filmsframleiðsla, Heri Schwartz Jacobsen, uppfinnari. Hóast fleiri av hesum, kanska meginparturin, ikki er búsitandi í Eysturkommunu longur, so eru tey framvegis góð umboðsfólk fyri kommununa, hvørs virði ikki kann mátast í krónum.

Fyriskiparar/íverksetar

Ein annar týðandi bólkur, ið so at siga er lykilin til eitt framsøkið og spennandi mentanarumhvørvi, eru íverksetarar og fyriskiparar, sum fáa hugskot og seta átøk í verk, soleiðis at listafólk og listin fáa ein pall, og borgararnir í økinum fáa lista- og mentanarligar upplivingar. Arnleyg Jacobsen legði í 1969 lunnar undir tað stóra mentanarvirðið, ið Eysturkommuna nú eigur lut í, nevnliga Blásastovu frá 1835, og Hoyggjshúsið, Gjárneystið og allar hinar savnslutirnar, ið hoyra til ognirnar hjá Gøtu Fornminnisfelag. Í dag fevna ognirnar um størsta og kanska einasta og best varðveitta býlingin, sum er í Føroyum. Afturat Arnleyg er eisini Osmund Justinussen, sum hevir latið byggja Bata- og málningasavnið í Leirvík. Í savninum eru fleiri bátar sýndir fram, umframt hópinn av lutum, ið lýsa útróðrartíðarskeiðið.

Sjónleikur er ein aldargomul siðvenja í kommununi, og ein áhaldandi menning er farin fram í tráð við ta drívmeigi og førleikamenning, sum er komin í kjalavørrinum av virkseminum. Tónlistaliga menningin í Eysturkommunu kann sigast at vera birt í felagnum Grót, sum varð stovnað í 1998, og hevir síðani ment seg til stóra G!festivalin, sum involverar fleiri hundrað fólk í Eysturkommunu, bæði einstaklingar og feløg, ung og gomul. Harumframt er eisini nýggja átakið Hoyma, sum saman við regluligu konsertunum í Tøting og Losjuni spjaðir tónlistaligu upplivingarnar til veturin og várið. Maðurin, ið tók stig til felagið og eisini seinni til G!festivalin, er Jón Tyril. Saman við góðum lokalum kreftum hevir hann lagt lunnar undir tann framburð, sum hevir verið innan tónleikavinnuna, ikki bert í Eysturkommunu, men

øllum Føroyum. Harumframt er alt virksemið, sum Losjan í Gøtu húsar, eisini ein týðandi partur av mentanarlívinum í kommununi. Felagið, sum læt Losjuna byggja í 1932, varð av fyrstan tí stovnað sum eitt ungdóms- og avhaldsfelag. Sjónleikavirksemið hevur altíð verið eitt kjarnuøki hjá felagnum. Bygðarhúsið í Leirvík, sum verður rikið á kommerciellum grundarlagi, er eisini ein týðandi karmur um samkomu- og felagslív, har fólk í kommununi koma saman til gaman og álvara.

Ferðavinna

Tá ið tað snýr seg um ferðavinnu, er Eysturkommuna limur í felagnum Ferðavinnan í Eysturoy, sum umframt allar kommunurnar í Eysturoynni eisini hevur virkir og feløg sum limir. Ein ávís upphædd verður rindað á hvørjum ári, og hetta limagjaldið er við til at fígga Kunningarstovurnar í Runavík og Fuglafirði. Harumframt er Eysturkommuna eisini við í faldaranum og á heimasíðuni, sum virksemið hjá felagnum fevnir um. Ferðavinna sum vinnugrein hoyrir ikki undir mentanarnevndina, men nógv av tí, ið verður bjóðað fram til ferðafólk, er knýtt at mentan og list, og tískil hevur tað týdning, at hesi bæði øki verða samskipað.

Í løtuni verður arbeitt við einum spennandi ferðavinnufaldara fyri Eysturkommunu, sum tekur støði í einum sokallaðum sagnarkortið, sum verður framleitt í Íslandi. Faldarin skal vera á enskum og er ein stór opna, har forsíðan er eitt landakort, og inniheldur tekningar og tekstir um t.d. Trónd í Gøtu, Eivør, Høgna Lisberg, Bønhústoft, Toftanes, Floksmenninar, G!festivalin, kirkjurnar o.s.fr. Baksíðan er ein verulig fotomynd og hevur meira generellan tekst um bátin, sjógvín, seyðin, fuglin, bygdirnar, gøtuna um Leirvíksfjall o.s.fr.

Stuðul / rakstur

Eysturkommuna letur rakstrarstuðul til m.a. stovnar, sum hoyra undir bæði land og kommunu og hevur eisini tvær stuðulskontur, eina til ítrótt og eina til mentan. Harumframt ger Kommunan íløgur í nýbygging, útbygging og viðlíkahald av anleggum innan mentanarøkið. Játtanin til mentan og frítíð er góðar 4,6 mill kr. í 2014, og hetta er eina góða hálva milliún meira enn í 2013.

Av samlaðu árligu fíggarætlanini hjá Eysturkommunu verða 8,5% játtað til mentan og frítíð. Her er talan um eina støðuga øking frá 6,9% í 2012 og 7,7% í 2013. Hinvegin svinga tøluni fyri íløgur í anlegg í sama áramáli 4 mill kr í 2012, meðan eingin íløga varð framd í 2013. Í 2014 er ein íløgukarmur á 800.000 kr, t.e. 4% av samlaðu løguætlanini.

Samanumtikið kann sigast, at í Eysturkommunu er G!festivalurin stóra mentanarliga flaggskipið og ein hin størsta ímyndin fyri kommununa bæði í Føroyum og í útheiminum. Við miðvísimum arbeiði og íløgum at fáa útlendsk fjølmiðlafólk at luttaka og skriva um festivalin hevur G!festivalurin skapað umtalu, sum hevur virðir lang út yvir tað, ið nøkur mentanarnevnd kann rinda seg frá.

Aftur at festivalinum er eisini fót bóltfelagið Víkingur, sum við sera góðum úrslitum í evropeiskum kappingum eisini veruliga hevur sett Eysturkommunu á

fótbóltsheimskortið, umframt at felagið hevur alstóran týdning fyri tilknýtið og samleikan í kommununi. Stór virðir liggja eisini í teim mongu einstaklingum og bólkum, ið hava sín uppruna í kommununi og bjóða seg fram á altjóða pallum. Hesi eru við til at skapa eina mynd av Eysturkommunu sum eina áhugaverda, virkna og mentanarliga spennandi kommunu.

Slík umboðsfólk hava alstóran týdning fyri ímyndina av og umdømið hjá kommununi og kunnu eisini vera við til at skunda undir eina ferðavinnu í økinum. At sita í fjarskotnum londum og detta um onkra grein ella sjónvarpssending um t.d. songkvinnuna Eivør skapar forvitni eftir at kenna uppruna hennara og kann sostatt føra til, at viðkomandi einaferð í framtíðini velur at vitja Føroyar og Eysturkommunu. Dømi eru um, at júst slíkar upplivingar føra til handling, kanska í fleiri førum enn við at síggja eina tilvildarliga ferðavinnulýsing, tí størri trúvirði liggur í hesum persónligu upplivingunum.

Játtan til mentanarøkið

Verður samanlíknað við játtanir til mentan og frítíð hjá øðrum kommunum, sum í íbúgvaratali og stødd liggja nokkso tætt at Eysturkommunu, so kann sigast, at prosentparturin av játtanini til mentan og frítíð líkist nakað í stødd, tó so at Eysturkommuna ikki er tann kommunan, ið brúkar størsta partin til mentan og frítíð. Sæð við mentanareygum, so er tó at fegnast um, at prosentparturin er øktur hesi seinastu 3 árin, og tað er galdandi fyri allar fyra kommunurnar, Tvøroyra kommunu undantikið. Verður hugt at, hvussu nógvar mentanarkrónur verða brúktar pr. íbúgva, sæst, at Vestmanna og Runavíkar kommunur eru tær kommunur, har íbúgvarnir fáa flest mentanarkrónur um árið, og at myndin vísir, at her gongur framá hjá øllum kommununum.

Játtanir til mentan & frítíð í kr. og % av samlaðu fíggarætlanini og pr. íbúgva í 4 kommunum												
	Tvøroyra Kommuna			Runavíkar Kommuna			Vestmanna Kommuna			Eysturkommuna		
Ár	kr (túsund)	kr. pr íbúgva	%	kr (túsund)	kr. pr íbúgva	%	kr (túsund)	kr. pr íbúgva	%	kr (túsund)	kr. pr íbúgva	%
2014	3.250	1.679	8,1	8.625	1.890	9,8	-	1.973	-	4.464	1.755	8,5
2013	3.535	1.477	9,2	7.536	1.840	8,9	2.399	1.676	8,7	4.091	1.368	7,7
2012	3.388	1.422	8,7	6.814	1.609	8,5	1.696	1.092	5,8	3.551	758	6,9